

Stefan Moysa

"Studia sandomierskie. Filozofia - Teologia - Historia", T. II, Sandomierz 1981 : [recenzja]

Collectanea Theologica 53/4, 173-174

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Studia sandomierskie. Filozofia — Teologia — Historia, tom II, Sandomierz 1981, Wydawnictwo Diecezjalne, s. 532

Drugi tom *Studiów sandomierskich* zawiera nie mniej bogaty materiał niż pierwszy. Dwie grupy tematyczne wybijają się na czoło: życie i spuścizna zmarłego księdza Wincentego Granata oraz tysiącletnia historia Sandomierza. Trzeci dział zawiera różne prace objęte wspólnym tytułem *Varia*. Całość wreszcie uzupełniają recenzje książkowe i sprawozdania ze zjazdów. Wobec tak różnorodnej tematyki recenzent musi się ograniczyć do drobnych wzmianek dotyczących niektórych tylko artykułów wybranych mniej lub więcej subiektywnie.

W opracowaniach noszących charakter źródłowy nieocenioną wartość mają dokładne dane historyczne, bibliograficzne i inne. Dlatego z wdzięcznością należy powitać na wstępie dokładny biogram pióra ks. biskupa Sygneta obrazujący etapy studiów i działalności ks. Granata jako prefekta szkół średnich, profesora Seminarium Duchownego w Sandomierzu, profesora i rektora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Zasadnicze daty jego życia przedstawia kalendarium ułożone przez p. Szumił. Tej samej autorce zawdzięczamy dokładne opracowanie działalności dydaktycznej zmarłego profesora; na szczególną uwagę zasługuje spis prac magisterskich, licencjackich i doktorskich wykonanych pod jego kierunkiem. Analiza spuścizny rękopiśmiennej oraz uzupełnienie bibliografii są też cennymi przyczynkami do znajomości życia i twórczości ks. Granata, z których na pewno będzie korzystał nie jeden badacz dziejów teologii w Polsce.

Kilka artykułów przedstawia syntetyczny rzut oka na twórczość teologiczną. Należą do niej artykuły ks. Krasieńskiego i ks. biskupa Nossola. Obydwaj autorzy podkreślają zakorzenienie twórczości teologicznej ks. Granata w misterium Chrystusa, jej egzystencjalny i życiowy charakter, jej kontekst eklezjalny. Zwracają też uwagę na ścisły związek nauczania zmarłego profesora z jego osobowością. Ten ostatni aspekt dochodzi szczególnie do głosu w artykule ks. Hryniewicza, *Doktor Humanus*. Mówi on między innymi o ludzkiej, niewymuszonej, naturalnej, szczerzej dobroci zmarłego profesora. Ta postawa szła u niego w parze z rozległością horyzontów teologicznych.

Następne opracowania przedstawiają szczegółowe aspekty twórczości zmarłego teologa. Kilka artykułów dotyczy stosowanej przez niego metody, a mianowicie metody dogmatycznej, sposobu używania Pisma Świętego oraz roli, jaką nasz autor przypisywał intuicji. Ks. Kowalczyk mówi o teodycei w ujęciu ks. Granata, ks. Balter o jego pracach nad teologią miłosierdzia Bożego, a ks. Łydzka o eklezjologii. Józefologia naszego autora znajduje swoje miejsce w opracowaniu ks. Rumińskiego. Ks. Krasieński zajmuje się także teologią osoby ludzkiej, która była jednym z głównych punktów zainteresowania zmarłego. W personalizmie chrześcijańskim widział on ratunek na niedomagania epoki współczesnej, które tak ostro zaznaczyły się przez sponiewieranie godności ludzkiej w czasie drugiej wojny światowej.

Millennium Sandomierza i dziejów Kościoła na tym terenie to osobny dział. Szczególną ciekawość niefachowego czytelnika wzbudza artykuł ks. Koceniaka o życiu religijnym miasta. Nie wszystkim wiadomo ile wybitnych jednostek pochodziło z Sandomierza lub było z nim związanych. Należą do

nich bł. Wincenty Kadłubek, bł. Czesław, św. Jacek Odrowąż, św. Andrzej Bobola, Mikołaj Trąba, Zbigniew Oleśnicki, kardynał Mieczysław Ledóchowski, kompozytor Mikołaj Gomółka. Inne historyczne opracowania dotyczą kultury muzycznej miasta, jego artystów i rzemieślników, niektórych kościołów i parafii.

W trzecim dziale zwraca uwagę artykuł o ks. Adamie Szymańskim, rektorze Seminarium Duchownego w Sandomierzu pióra ks. biskupa Wójcika. Znajdziemy tam też wysoko specjalistyczne artykuły o bioelektronice w rytmach biologicznych, o stosunku metafizyki do rzeczywistości, a w historii — artykuł o mało znanej w Polsce postaci Jana Mandakuni, ormiańskiego Ojca Kościoła.

W sumie otrzymaliśmy wartościowy tom różnych przyczynków, w którym specjaliści nauk kościelnych, a także niespecjaliści znajdą dla siebie interesujące materiały. Najchętniej jednak będą zapewne do niego sięgać uczniowie i miłośnicy twórczości ks. Granata, jak również zainteresowani dziejami Sandomierza.

ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Die Theologie und das Lehramt, wyd. Walter Kern, Freiburg-Basel-Wien 1982, Verlag Herder, s. 160 (*Quaestiones disputatae*, t. 91).

Sprawa Hansa Künga stała się dla teologów niemieckich okazją, by rozważyć zagadnienie stosunku teologii do magisterium kościelnego. Dokonało się to na sympozjum teologicznym w Freising w dniach 2—5 stycznia 1981. Referaty wygłoszone na tym zebraniu zostały opublikowane w tej książce.

W pouczającym rozważaniu M. Seckler, profesor teologii fundamentalnej w Tybindze, przedstawia historię zagadnienia. Prezentuje szereg modeli, czy też możliwości układania się stosunków między teologią a magisterium. W pierwszym tysiącleciu głoszony jest kerygmat chrześcijański, a zarazem znana już jest refleksja i teologia systematyczna. W tym czasie następują też pierwsze interwencje władzy kościelnej przeciw herezjom. Jest to zatem okres perychorezy między głoszeniem wiary a refleksją nad wiarą.

We wczesnym średniowieczu kształtuje się teologia jako nauka samodzielna. Św. Tomasz różni magisterium teologiczne, czyli autorytet teologów i magisterium pastoralne, czyli autorytet nauczający. Jest to dowodem wzrostu znaczenia teologii. W XIII wieku wraz z rozwojem uniwersytetów, teologia usamodzielnia się coraz bardziej, a wydziały teologiczne potępiają błędne opinie. Przeciwno autorytetowi teologii zbuntował się Luter w imię osobistego charyzmatycznego natchnienia. Sobór Trydencki pragnie przywrócić równowagę i nakreśla zasady współpracy między teologią a magisterium biskupów chcąc wzmocnić jedno i drugie. Za czasów Soboru Watykańskiego I Döllinger apeluje od orzeczeń magisterium i naukowej teologii do funkcji charyzmatyczno-profetycznej Kościoła, która się wyraża jego zdaniem w opinii publicznej. Za czasów Piusa XII i Pawła VI urząd kościelny przybiera według autora „rysy absolutystyczne i totalitarne”. Pewien zwrot widzi Seckler w przemówieniu Jana Pawła II do profesorów teologii w Niemczech w dniu 18 listopada 1980 roku, w którym Ojciec św. wspomina o samodzielności teologii. Tu należy z naszej strony zauważyć, że i u Pawła VI możemy znaleźć obszerne wypowiedzi w tym samym duchu. W swoich konkluzyjnych tezach autor wyraża umiarkowany pogląd na temat stosunku teologii do magisterium.

Ewangelicki egzegeta F. Hahn wykazuje, że w Nowym Testamencie obok kerygmatu znajdują się elementy nauczania, a urząd nauczyciela należy do charyzmatów Kościoła.

P. Eicher, profesor teologii z Paderborn, widzi jedno ze źródeł konfliktu między magisterium a teologią w tym, iż teologia jest przeniknięta duchem rewolucji francuskiej oraz prawami człowieka, podczas gdy magisterium nie wystarczająco zasymilowało taki sposób myślenia. Tu mamy może